

Császári királyi csendőrség.

Főfelügyelő:

Gieslingeni Giesl Henrik báró, táborszernagy.

Parancsörtiszt:

Felsenberg Edgár, százados.

1. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Bécs.

Parancsnok: neustammi *Deitenhofen Adolf*, ezredes.

Osztágpáncsnokságok: 1. Bécs, 2. Bécs, 3. Krems,
4. St.-Pölten, 5. Bécs-Ujhely.

2. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Prága.

Par.: *Dürr Frigyes*, ezredes; helyettese: *Schrötter Antal*, alezredes.

Oszt.-par.: 1. Prága, 2. Leitmeritz, 3. Budweis,
4. Jičín, 5. Pilsen, 6. Csaszlau, 7. Eger, 8. Reichenberg,
9. Königgrätz, 10. Chrudim, 11. Tábor,
12. Pisek, 13. Komotau, 14. Smichow, 15. Cseh-Leipa.

3. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Innsbruck.

Par.: Friedlsbergi *Kraus Antal*, ezredes.

Oszt.-par.: 1. Innsbruck, 2. Trient, 3. Roveredo,
4. Bozen, 5. Bregenz, 6. Bruneck.

4. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Brünn.

Par.: *Gallina Antal*, alezredes.

Oszt.-par.: 1. Brünn, 2. Olmütz, 3. Znaim, 4. Magyar-Hradisch,
5. Iglau, 6. Morva-Fehértemplom.

5. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Lemberg.

Par.: Otthauseni *Uhle Eduard*, ezredes; helyettese:

Rduch Ferencz, alezredes; másod-törzstisztek:

Schuschnig Alajos és *Indra Ferencz* őrnagyok.

Oszt.-par.: 1. Lemberg, 2. Krakkó, 3. Rzeszów,
4. Przemysl, 5. Tarnopol, 6. Stanislau, 7. Sanok,
8. Tarnow, 9. Tarnobrzeg, 10. Kolbuszowa, 11. Rava-

ruska, 12. Bródy, 13. Brzeżan, 14. Zaleszczyki, 15. Kolomea, 16. Stryj, 17. Uj-Sandec, 18. Wadowice, 19. Jaroslau.

6. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Grác.

Par.: *Gramposchich Roman*, ezredes.

Oszt.-par.: 1. Grác, 2. Grác, 3. Leoben, 4. Marburg, 5. Cilli.

7. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Triest.

Par.: *Marchetti Antal*, alezredes.

Oszt.-par.: 1. Triest, 2. Görz, 3. Pola.

Különítmény a tengerészeti szertárnál Polában:
par.:

8. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Linz.

Par.: *Neuerer Gottfried*, alezredes.

Oszt.-par.: 1. Linz, 2. Linz, 3. Ried.

9. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Zara.

Par.: *Grössl Engelbert*, alezredes.

Oszt.-par.: 1. Zara, 2. Spalato, 3. Cattaro, 4. Sebenico, 5. Ragusa, 6. Risano.

10. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Troppau.

Par.: *Hermann Simon*, alezredes.

Oszt.-par.: 1. Troppau, 2. Troppau.

11. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Salzburg.

Par.: *Kisslinger Albin*, őrnagy.

Oszt.-par.: 1. Salzburg.

12. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Laibach.

Par.: *Rummer Károly*, őrnagy.

Oszt.-par.: 1. Laibach, 2. Laibach, 3. Rudolfswerth.

13. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: Czernovitz.

Par.: *Eschheimi Reinelt Vilmos*, őrnagy.

Oszt.-par.: 1. Czernovitz, 2. Suczawa, 3. Radautz.

14. sz. országos csendőrparancsnokság.

Törzs: *Klagenfurt.*Par.: *Oppitz Adolf*, őrnagy.Oszt.-par.: 1. *Klagenfurt*, 2. *Villach*.Cs. és kir.
csendőrség Bosznia és Herczegovinában.Törzs: *Sarajevo.*Parancsnok: *Cvetičanin Manó*, alezredes. — Szemléstörzstisztek: *Davidović Sándor* és *Ecker József* őrnagyok.Szárnyparancsnokságok: *Sarajevo*, *Travnik*, *Banja-luka*, *Bihač*, *D.-Tuzla*, *Mostar*, *Trebinje*.Szakaszparancsnokságok: *Sarajevo*, *Visoko*, *Višegrad*, *Foča*, *Cajnica*; — *Travnik*, *Bugojno*, *Livno*; — *Banjaluka*, *Dervent*, *Bosn.-Kostajnica*; — *Bihač*, *Krupa*, *Petrovac*; — *D.-Tuzla*, *Brčka*, *Bjelina*, *Vlasenica*; — *Mostar*, *Konjica*, *Nevesinje*; — *Trebinje*, *Stolac*, *Gačko*, *Bilek*.

Rendszeresített állomány: 3 törzstiszt, 13 I. és 6 II. oszt. százados, 20 főhadnagy, 1 hadnagy, 9 kezelőtiszt, 66 őrmester, 171 örsvezető, 1763 csendőr, összesen 52 tiszt, 2029 főnyi legénység, 7 szárny, 25 szakasz és 241 örs.

Ehhez:

a) Állandó karhatalmi segédlet 200 fő.

b) Portyázó csapat: 3 szárny 100—100 fővel, összesen 300 fő, ezek közt 200 csendőr és 100 önként jelentkező közös hadseregbeli katona.

3 szárny, 2—2 szakasz, 4—4 járőr 8—8 rajjal.

1 törzstiszt, 3 százados, 3 főhadnagy, 1 kezelőtiszt,

Állomány átnézet.

Országos csendőr- parancs- nokság	Osztag	Járás	Örsök	Törzstisztek			Főtisztek				Számvivők	Legénység			
	parancsnok- ságok			Ezredes	Alezredes	Őrnagy	I. o.	II. o.	Főhadnagy	Hadnagy		Őrmester	Őrsvezető	Csendőr	Összesen
							századosok								
1	5	17	197		1			7		1	22	121	406	549	
2	15	89	689		2			17		1	101	321	1214	1636	
3	6	24	158		1			8		1	28	104	442	574	
4	6	31	249		1			8		1	36	126	462	624	
5	19	74	420		4			30		2	86	311	1627	2024	
6	5	19	149		1			7		1	23	113	401	537	
7	3	11	66		1			4		1	13	53	220	286	
8	3	12	91		1			4		1	14	60	197	271	
9	6	13	118		1			8		1	18	107	505	630	
10	2	7	55		1			2		1	9	32	107	148	
11	1	4	45		1			1		1	6	27	98	131	
12	3	11	81		1			3		1	14	57	207	278	
13	3	8	65		1			3		1	11	58	203	272	
14	2	7	57		1			2		1	10	43	157	210	
Összesen	79	327	2440	5	7	6	24	13	34	33	15	391	1533	6246	8170
Különítmény Pólában	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	5	66	73

Történeti és statistikai adatok az 1890-ik évről.

A lefolyt 1890-ik évben intézményünk működése ugyanazon keretek között mozgott, a melyekben az előző évek alatt a testület kiváló használhatóságát s kiérdemelt jó hírnevét megállapította.

Nagyobb közbiztonsági zavarok nem fordultak elő s az év tavaszán világszerte megindult munkásmozgalmak hazánk területén nagyobb rázkodtatások nélkül ugy folytak le, hogy súlyosabb következményekkel járó közbelépésre szükség sehol fenn nem forgott. Tagadhatlan, hogy e körülmény érdeméből nem kis rész illeti meg azon osztagainkat is, melyek a mozgalmak színhelyén szolgálati felléptük alkalmával a testületünket dicséretesen jellemző higgadt, de határozott magatartás által idejekorán elejét vették mindennemű túlkapásnak s utját vágták annak, hogy a mozgalom elharapódzva s rendes medréből kitörve: az állampolgárok osztályainak nyugalmát és a közbiztonságnak helyreállított s eddig jól megőrzött megnyugtató voltát, tehát az állam belbékéjét megzavaró jelenséggé fajuljon.

A tábori csendőröknek a lefolyt évben alkalmuk nyilott különleges szolgálatuk teljesítésére, a mennyiben ezen szolgálatot gyakorlatilag először a cs. és kir. 6-ik és 7-ik hadtestekkel a m. évben Székelyhid környékén megtartott nagy hadgyakorlatok alkalmával végezték; — s csak megelégedéssel közölhetjük, hogy — bár erre eddig alkalom nem volt s így ezen szolgálatnak ujdón voltánál és szokatlan természeténél fogva menthetővé tenné az ezen szolgálatban esetleg felmerült nem teljes otthonoságot is — a tábori csendőrök fontos és terhes szolgálatukat közmegelégedésre, a szokott és el is várt megbízhatósággal s odaadással látták el, — mi meg-

nyugvásul szolgálhat arra az esetre, ha ezen szolgálataikat komoly esetben lesznek hivatvák teljesíteni.

S ez alkalomból őszinte örömmel hozzuk köz tudomásra azon *legfelsőbb elismerést*, a melylyel Ő császári és apostoli királyi Felsége, a nagy hadgyakorlatok alkalmával általa megtekintett III. csendőr-kerületbeli csapatokat és legénységet magatartásukért és kinézésükért legmagasabban kitüntetni méltóztatott, — s hogy továbbá ezen alkalommal az udvartartáshoz vezényelt legénységet pénzbeli jutalmazásban is részesíteni legkegyesebben méltóztatott.

E megújuló legmagasabb kitüntetésre büszkén támaszkodva, serkentést és buzdítást látunk benne arra, hogy méltóknak maradandók ezen dicséretre; a jövőben is hasonló odaadással szenteljük erőnket és képességeinket a trón és a haza iránti szolgálatnak.

Az Ő császári és apostoli királyi Felsége 1890. évi márczius hó 12-én kelt parancsiratával a legfelsőbb dicsérő elismerésnek, illetőleg a legfelsőbb megelégedés kifejezésének látható jeléül rendszeresített katonai érdem-érem a testület tisztakarának számos tagját — úgy hadjáratban, mint békében teljesített kiváló tetteik és kitünő szolgálataik kitüntetéséül — diszíti. S ugyancsak a tisztikar több tagjának jutott azon elismerést és tiszteletet keltő szerencse, hogy 40 évi buzgó és hű szolgálat után ezen körülménynek külsőleg is látható kitüntető jelvénye gyanánt az új átalakításon keresztül ment tisztikatonai szolgálati jelnek II-od osztályu jelvényét mellére tűzhesse. — Nem tehetjük továbbá, hogy fel ne említsük ez alkalomból a testületre is fényt vető azon körülményt, miszerint a tisztikatonai szolgálati jelnek I. osztályu jelvényével, mely csak 50 évi tényleges szolgálat után adományoztatik — a m. kir. honvédségnél és m. kir. csendőrségnél csupán két tiszt diszítettvén fel: ezen érdemdus tisztetek egyike a m. kir. csendőrség állományából 1886-ban nyugállományba vonult Schatz Lajos cs. és kir. vezérőrnagy volt.

Miként a megelőző évek során, úgy a mult évben

is az előfordult kimagasló jeles szolgálatokért s bátor magatartásért ugy a tisztikar egyik tagja, mint a legénység soraiból is többen lőnek jelvényesen kitüntetve; s e kitüntetések méltán emelik ugy az illetők érdemeinek súlyát, mint magának az intézménynek tekintélyét és diszét is.

Mint eseményt a felszerelési ügyben megemlítjük a csendőrségi hátiböröndnek a m. év folyamán történt rendszeresítését; mely böröndökkel első sorban a tábori csendőrök szereltetnek fel, ezek után pedig fokozatosan a többi legénység. E hátibörönd rendszeresítése által a tábori felszerelés teljessége eléretett.

A csendőrség különböző alapjai a m. évben közölt állaggal szemben, az alapítványszerű kiadások esz- közlése mellett, a következő gyarapodást mutatják:

	1888 év végén frt	1889 frt	Gyarapodás frt
1. Csendőrségi jelvény-pótdij- alap --- --- ---	40636·91	40895·38	258·47
2. Csendőrségi jutalmazási (közös) alap --- --- ---	13715·91	13789·41	73·50
3. Csendőrségi jutalmazási (külön) alap: 1889-ben 3524·23 frt, 1890-ben 4950·49 frt, tehát gyarapodás 1426·26 frt.			

A testület minden egyes tagját kell hogy igaz örömmel töltse el különösen legutóbb említett — az utolsó 4 év alatt e zsebkönyvünk tiszta jövedelméből önmagunk által teremtet — alapunk jelentékeny gyarapodása; mert immár ezerekkel több azon összeg, melynek gyümölcsét derék, jeles csendőrök méltán élvezhetik, — s a jövőbe nézve, megelégedéssel látjuk ezen alapunk rohamos gyarapodását s látjuk forrásává lenni azon jutalomnak, mely kiérdemelve van példás és jeles szolgálatok által, de forrásává vál még a szolgálat terén nyilvánulandó nemes versenygésnek is. S ezen szép eredmény csakis az által volt elérhető, hogy a testület egyes tagjai tehetségükhöz képest szelíemileg s anyagilag támogatták ezen tisztán csendőrségi vállalatot.

Midőn tehát a m. év eseményeinek általános át-

tekintését ezzel befejeznők; azon reményünknek adunk újra is nyílt kifejezést, hogy a testület minden tagja, megértve a bennünket vezérlő eszmékben rejlő testületi célokat, a jövőben is hasonló támogatás által továbbra is biztosítani fogja a szakszerű munkák gyarapodását, jótékony alapunk felvirágzását s a jeles cselekedetek megörökíthetése által a minden irányban felemelő hatású testületi szellem kifejlődését és megerősödését.

Most pedig a következőkben adjuk a részletes adatokat:

Az 1889/90. év folyamán a m. kir. csendőrségnél a következő újabb alosztályok állítottak fel:

Örsparancsnokságok:

a II. számú csendőrkerületnél:

<i>Feketehegyen</i>	---	---	5 fővel,	1889. nov. 1-vel,
<i>Lieblingen</i>	---	---	5 " " "	1-vel,

a III. számú csendőrkerületnél:

<i>Hadházon</i>	---	---	5 fővel,	1889. október 6-val
<i>Kerülősön</i>	---	---	5 " "	1889. " 30-val,
<i>Kis-Marján</i>	---	---	5 " "	1889. nov. 1-vel,

a IV. számú csendőrkerületnél:

<i>Ublyán</i>	---	---	5 fővel,	1890. jan. 1-vel,
<i>Tisza-Igaron</i>	---	---	5 " "	ápril. 1-vel,
<i>Nagy-Fügeden</i>	---	---	5 " "	" 1-vel,
<i>Barlangligeten</i>	---	---	5 " "	1890. máj. 1-vel,

az V. számú csendőrkerületnél:

<i>Kokován</i>	---	---	6 fővel,	1890. okt. 1-vel.
----------------	-----	-----	----------	-------------------

Az év folyamán a következő örsök gyalogosítottak:

a II. számú csendőrkerületnél:

<i>Szent-Tamás</i>	---	---	6 fővel,
--------------------	-----	-----	----------

a III. számú csendőrkerületnél:

<i>Derecske</i>	---	---	6 fővel,
<i>Nagy-Léta</i>	---	---	6 "

a IV. számú csendőrkerületnél :

Heves	6 fővel,
Poroszló	6 „
Tisza-Füred	6 „

A következő őrsök lovasítottak :

Mándok	6 fővel,
Kis-Várda	7 „
Nyir-Bakta	6 „
Kemecse	6 „
Nagy-Kálló	7 „

A következő őrsök létszáma felemeltetett :

a II. számú csendőrkerületnél :

Apatin	1 fővel,
--------	----------

a III. számú csendőrkerületnél :

Nagy-Léta	1 fővel,
-----------	----------

a IV. számú csendőrkerületnél :

Tisza-Igar	1 fővel,
Nagy-Füged	1 „
Parád	1 „

ellenben leszállított :

a II. számú csendőrkerületnél :

Szent-Tamás	1 fővel,
-------------	----------

Áthelyeztettek a következő őrsök :

az I. számú csendőrkerületnél :

a monori őrs Nagysajóra 7 fővel, 1890. ápr. 1-vel,
a disznajói őrs Dédára 6 fővel, 1890. sept. 28-val,

a III. számú csendőrkerületnél :

a nagylétai őrs Vértesre 7 fővel, 1890. máj. 1-vel,
az újpesti őrs Rákospalotára 8 fővel, 1889 nov. 1-vel,
a rákospalotai őrs Fóthra 8 fővel, 1890. máj. 1-vel,

a IV. számú csendőrkerületnél :

az orosz-ruszkai őrs Sztarinára 5 fő., 1889. nov. 1-vel,

az V. számú csendőrkerületnél :

a bánhidai őrs Tarjánba 5 fővel, 1890. nov. 1-vel.

Továbbá *csendörkülönítmények* működtek:

az I. számú *csendörkerületnél*:

Zágonban --- --- --- 3 fő, 1890. ápr. 1. óta,

a II. számú *csendörkerületnél*:

a *marillavölgyi* fürdőben 4 fő, 1890. máj. 26—szept. 20,

a III. számú *csendörkerületnél*:

Szent-László fürdőben 4 fő, 1890. aug. 10,—szept. 15,

a IV. számú *csendörkerületnél*:

a *rank-herlányi* fürdőben 2 fő, 1890. jun. 1—szept. 1,

a *szobránczi* " 2 fő, " " 1— " 1,

a *bártfai* " 2 fő, " " 1— " 1,

Diós-Győrben " 3 fő, 1889. okt. 1—nov. 15,

az V. számú *csendörkerületnél*:

a *koritnyiczai* fürdőben 3 fő, 1889. jul. 1—aug. 20,

a *trencsén-tepliczi* " 2 " " máj. 10—szept. 20,

a *szliácsi* " 2 " " jun. 1—szept. 20,

Nagy-Kéren --- --- 4 fővel, 1890. szept. 1. óta

Jabloniczon --- --- 4 " " " " "

Broczkón --- --- 4 " " " " "

a VI. számú *csendörkerületnél*:

a *harkányi* fürdőben

a *tarcsai* " }

a *hévizi* " }

a *balatonfüredi* " }

a *brennbergi* kőszénbányában 3 fő, 1889. nov. 6. óta

*

Tisztikar.

A testület kebelében ez év folyamán előfordult egyéb változások röviden a következők:

Ő császári és apostoli királyi Felsége 1890. évi márczius hó 22-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával **Baksay Sándor**, m. kir. VI. sz. *csendörkerületbeli* hadnagynak a közbiztonsági szolgálat terén tanusított kiváló buzgalma és sikerdús működése elismeréseül a *Ferencz-József-rend lovagkeresztjét* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Ugyanezen alkalomból a m. kir. honvédelmi miniszter úr Ő Nagyméltósága *postupici* **Kostka Pál**

m. kir. VI. sz. csendőrkerületbeli századosnak *dicsérő elismerését* nyilvánította.

Az Ő császári és apostoli királyi Felsége 1890. évi márczius hó 12-én kelt parancsiratával rendszeresített *katonai érdem-éremmel* elláttattak:

a) a katonai érdemkereszt szalagján: murai és köröstarcsai **Török Ferencz** tábornok és *Lukács Mózes* őrnagy; b) piros szalagon: murai és köröstarcsai **Török Ferencz** tábornok, hilibi *Haller Béla* őrnagy, sikabonyi *Gálffy Gyula*, *Blašković Márk* és *Göttman Bódog* századosok s *Lénárd Pál* főhadnagy.

Előléptetések: a magy kir. csendőrségnél:

1890. évi május 1-vel,

őrnagygyá kineveztetett: kézdivásárhelyi **Pap Mihály** I. oszt. százados, a VI. sz. m. kir. csendőrkerület parancsnok-helyettese;

az *alezredesi* illetményekben részesített: hilibi **Haller Béla** őrnagy, a IV. sz. m. kir. csendőrkerület parancsnoka;

az *őrnagyi* illetményekben pedig: *Bándy Balázs* I. oszt. százados, a III. sz. m. kir. csendőrkerület parancsnok-helyettese;

továbbá kineveztettek:

I. oszt. századosokká: sikabonyi *Gálffy Gyula* IV. sz., dombrádi *Nagy Gyula* VI. sz. és *Enyetér Ferencz* V. sz. csendőrkerületbeli II. oszt. századosok;

II. oszt. századosokká: *Matékovics Lajos* VI. sz., *Adorján Lőrincz* IV. és *Göttman Bódog* III. sz. csendőrkerületbeli főhadnagyok;

főhadnagyokká: *Baksay Sándor* VI., *Ballay Árpád* és *Demény Béla* I. sz. csendőrker. hadnagyok s végre

hadnagyokká: *Edvy István* V., patakfalvi *Ferenczy József* IV, és tordai *Sándor Laszló* VI. sz. csendőrkerületbeli hadapród-tiszthelyettesek.

1890. évi november 1-vel,

őrnagygyá kineveztetett: **Bándy Balázs** I. oszt. százados, a III. sz. m. kir. csendőrkerület parancsnok-helyettese;

az *ezredesi* illetményekben részesítettett: rajnai és körösladányi **Stesser György** alezredes, a III. sz. m. kir. csendőrkerület parancsnoka;

az *alezredesi* illetményekben: **Lukács Mózes** őrnagy, az V. sz. csendőrkerület parancsnok-helyettese és földvári báró **Földváry Lajos** őrnagy, a II. sz. csendőrkerület parancsnoka;

az *őrnagyi* illetményekben pedig: *Panajott Sándor* I. oszt. százados, a IV. sz. csendőrkerület parancsnok-helyettese;

továbbá kinevezettek:

főhadnagyokká: *Sárpy György* hadnagy, az V. sz. csendőrkerület állományában és *Fery Oszkár* hadnagy, számfelett a VI. sz. csendőrkerület állományában, a honvédelmi miniszterium XVI. ügyosztályába vezényelve;

hadnagyokká: *Spalla Aurél* VI. és *Bariss Árpád* IV. sz. csendőrkerületbeli hadapród-tiszthelyettesek;

végül a *magy. kir. horvát-szlavon csendőrségnél*:
1890. évi május 1-vel,

ezredessé: **Halla Nándor** alezredes, a magy. kir. horvát-szlavon csendőrség parancsnoka;

őrnagygyá: **Bedeković Károly** I. oszt. százados;

I. oszt. századosokká: *Golubović Károly* és *Duduković Tódor* II. oszt. századosok;

II. oszt. századosossá: *Blašković Márk* főhadnagy;

főhadnagygyá: *Sertić György* hadnagy.

1890. évi november 1-vel,

főhadnagygyá: *Madjeric Antal* hadnagy.

Nyugdíjaztatott: *Neugeboren Gusztáv* ezredes és a m. kir. honv. miniszt. XVI. ügyosztályának helyettes vezetője, 43 — e között 37 éven felüli csendőrségi — szolgálati idő után saját kérelmére, mely alkalommal Ő császári és apostoli királyi Felsége 1890. évi január hó 20-án kelt legfelsőbb elhatározásával neki sok évi, békében és háboruban tanúsított kötelességű szolgálatai elismeréseül a III-ad osztályu vaskorona-rendet díjmentesen legkegyelmesebben adományozni

méltóztatott; — *Popović János* őrnagy s másodtörzstiszt a magyar kir. horvát-szlavon csendőrségnél, 41 — e között 38 évi csendőrségi szolgálati idő után, saját kérelmére, mely alkalommal Ő császári és apostoli királyi Felsége 1890. évi február hó 6-án kelt legfelsőbb elhatározásával neki a czimzetes alvezredesi jelleget díjmentesen adományozni és legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy neki sok évi kötelességű szolgálatai elismerésül a legfelsőbb megelégedés kifejezése nyilváníttassék; — *Ujhegyi Béla* őrnagy s a m. kir. I. sz. csendőrkerületbeli parancsnok-helyettes; továbbá *Marjanović Lukács*, magy. kir. horvát-szlavon csendőr parancsnokságbeli százados, eszéki szárnyparancsnok saját kérelmére, mely alkalommal Ő császári és apostoli királyi Felsége 1890. évi április hó 28-án kelt legfelsőbb elhatározásával neki a czimzetes őrnagyijelleget díjmentesen legkegyelmesebben adományozni méltóztatott; végül *Losdorfer Ferencz* m. kir. II. sz. csendőrkerületbeli főhadnagy, verseczi szakaszparancsnok.

Legénység.

A csendőrlegénység-állomány kiegészítési viszonyai az 1889/90. évben is rendesek voltak, a fogyaték nagyobb mérveket nem öltött.

A *fogyaték* volt:

Csendőr- kerületnél és pedig	1889. évi			1890. évi								
	Október	Novemb.	Decz.	Január	Február	Márcz.	Április	Május	Junius	Julius	Auguszt.	Szept.
I. sz.	12	10	6	8	3	4	7	11	11	10	16	3
II. "	9	+3	11	5	+6	+5	4	9	24	30	37	32
III. "	30	38	15	+1	+2	—	4	12	5	8	10	10
IV. "	59	53	46	47	19	4	9	15	24	36	25	36
V. "	64	54	27	10	7	4	6	8	22	25	31	34
VI. "	38	31	19	14	26	30	26	22	30	34	38	39
Összesen	212	183	124	83	47	37	56	77	116	143	157	154

Szolgálati kötelezettségének betöltése után kilépett:

Csendőr- kerületnél	1889. évi			1890. évi									Összesen
	Október	Novemb.	Decz.	Január	Február	Márcz.	Április	Május	Junius	Julius	Auguszt.	Szept.	
I. sz.	5	8	13	7	3	8	3	—	4	3	6	7	67
II. "	10	16	17	16	7	3	3	5	15	5	4	5	106
III. "	15	11	12	11	3	11	11	—	3	6	6	9	98
IV. "	21	13	18	20	9	12	15	11	17	14	7	19	175
V. "	15	18	22	10	7	2	2	2	10	2	4	5	99
VI. "	4	10	12	13	23	9	6	3	11	4	5	4	114
Összesen	75	76	94	77	52	45	39	21	60	34	32	54	659

A magyar királyi csendőrség legénységi egyéneinél:
1890. évi szeptember hó 30-án volt:

Csendőr- kerület száma	Igazolványos	Koronás ezüst éremkereszt	Ezüst érdem- kereszt	I. oszt. ezüst vitézségi érem	II. oszt. ezüst vitézségi érem	Hadi érem	I. oszt. legénységi szolgálati jelvény	II. oszt. legénységi szolgálati jelvény	Szolgálati pót- díjjal bíró csendőr	Szolgálati pót- díjjal bíró altiszt	Nős
I.	29	5	1	.	1	37	3	52	292	185	83
II.	11	1	2	.	2	28	17	44	239	165	72
III.	39	1	1	1	1	37	.	49	163	167	70
IV.	21	1	8	.	1	37	1	66	257	198	84
V.	15	3	2	.	.	37	2	53	215	163	54
VI.	21	3	3	.	2	42	22	38	231	233	75
Összesen	136	14	17	1	7	218	45	302	1397	1111	438

Azon fogyatékek, mely a legénységi állományban 1889. okt. 1-től 1890. szept. 30-ig előfordult, számszerint a következő:

Csendőr- kerület száma	Meghalt	Szökevény	Nyugdíjazva lett	Végkielégítéssel elbocsátva	Családi tekinte- tekből elbocsátva	Fegyelmi uton eltávolított	Hadtörvényszéki- leg elbocsátott	Polgári állam- szolgálatba lépett	Szolgálatban megsebesült	Sebesülés folytán meghalt	Fegyverhaszn. esetek száma
I.	5	.	29	19	3	2	1	5	1	.	6
II.	8	.	12	47	.	6	15	1	1	.	11
III.	5	.	8	18	1	18	11	3	1	.	2
IV.	5	.	16	32	.	5	16	2	.	.	5
V.	4	.	15	18	.	15	18	3	1	.	2
VI.	7	1	6	9	2	5	32	7	2	.	11
Összesen	34	1	86	143	6	51	93	21	6	.	37

A magyar kir. csendőrség rendszere

Csendőr- kerület	Ezredes	Alezredes	Őrnagy	I. II.		Főhadnagy	Hadnagy	Számvivő			Örmester			Örsvezető			
				száza- dos	száza- dos			főhadnagy	hadnagy	gyalog	lovás	összesen	gyalog	lovás	összesen		
																I.	II.
I.	1	1	4	10	1	26	.	26	144	.	144						
II.	1	1	5	14	1	20	6	26	129	23	152						
III.	1	1	5	12	1	20	11	31	90	53	143						
IV.	1	1	4	14	1	27	1	28	145	14	159						
V.	1	1	4	12	1	24	.	24	139	.	139						
VI.	1	1	4	16	1	24	.	24	180	.	180						
Összesen	3	3	6	17	9	39	38	2	1	2	1	141	18	159	827	90	917

Ehhez a m. kir. horv.-szlav. csendőrség

Horvát- szlavon.	1	1	1	3	1	7	6	1	.	.	.	24	.	24	206	.	206
Összesen	4	4	7	20	10	46	44	3	1	2	1	165	18	183	1033	90	1123

Kitüntetések

(az 1889. október 1-től 1890. szeptember 30-ig terjedő időszakban).

I. Jelvényes kitüntetést nyertek:

1. Sámboresky Jakab örsvezető a magyar királyi I. sz. csendőrkerület állományában, közel 28 évi se közül 23 éven felül csendőrségi szolgálat után, a csendőrségi terhes szolgálatban szerzett testi fogyatkozásai miatt 1890. évi január hó 1-vel — felülvizsgálat útján — nyugállományba helyeztetvén; ily

sített állománya 1890-ik év végével

Csendőr			Főösszeg					Ö r s				Polgári alkalm.				
gyalog	lovak	összesen	Tiszt	Legénység ör- mestertől lef.			Szolgá. ló	Szárny	Szakasz	Tiszti különít- mény	gyalog	vegyes	lovak	összeg	Irnok	Irodaszolg.
				gyal.	lovak	össz.										
740	.	740	17	910	.	910	.	4	8	.	152	.	.	152	1	2
614	142	756	22	763	171	934	171	5	12	.	127	.	27	154	.	2
488	298	786	20	598	362	960	362	4	10	1	95	2	57	154	1	2
721	76	797	21	893	91	984	91	4	12	.	154	.	14	168	1	2
653	.	653	19	816	.	816	.	4	10	.	145	.	.	145	1	2
790	.	790	22	994	.	994	.	4	13	.	183	.	.	183	1	2
4006	516	4522	121	4968	624	5592	624	25	65	1	856	2	98	956	5	12

ideiglenesen rendszeresített állomány

721	.	721	21	951	.	951	.	4	12	.	213	.	.	213	.	2
4727	516	5243	142	5925	624	6549	624	29	77	1	1069	2	98	1169	5	14

módon kivált a testületből, melynek évek hosszú során át oly érdemes tagja volt.

Már mint sorhadbeli gyalogos részt vevén az 1866-ik évben a poroszok elleni hadjáratban, ott kötelességét híven és férfiasan teljesítette, s azután csakhamar átlépett a csendőrséghez, melynél mindig az erdélyi részekben tartózkodván, szakadatlan 23 évi szolgálata alatt bő alkalma nyílt arra, hogy a közbiztonsági szolgálat terén jelentékeny eredményeket érjen el. — Szolgálatát belső meggyőződésből, ösztönyszerű jó kedvvel és fáradhatlan buzgalommal teljesítette s ezekre valóban szüksége is volt, mert úgy

a terepviszonyokat, mint a terjedelmet tekintve mindig nehéz örsökön volt beosztva, pl. Gyergyó-Tölgyesen, Székely-Udvarhelyen, Csík-Kökerten, Korondon stb.

Kiváló érdeme azonban **Sámborsky Jakabnak** az volt, hogy mintaszerű magatartásával, mint csendőr, erkölcsi szilárdsága volt minden örsnek, megfizethetlen példányképe a fiatalabb bajtársaknak. Derék, katonás és bajtársias modora a hosszú éveken át sohasem változott s megbecsülhetlen tényezője volt a testület belrendének és fegyelmezettségének.

Minthogy tehát ezen altiszt hosszú és fáradságteljes szolgálata alatt, úgy háborúban, mint békében, folytonosan a legodaadóbb, kötelességű és derék magatartást tanusította: ezek alapján Ő cs. és ap. kir. Felsége 1890. évi márczius hó 2-án Budapesten kelt legfelsőbb elhatározásával neki a közbiztonsági szolgálatban hosszú időn át teljesített buzgó működése elismeréseül — nyugdíjaztatása alkalmából — *az ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

*

2. Ruszuly Imre csendőr a m. kir. I. sz. csendőrkerület állományában.

Szebenmegye Felek községében 1889. évi október hó 2-án a délutáni órákban tűz támadván, ez az erős szél által élesztve s mert a határban távollevő lakosság az oltáshoz nem láthatott, oly gyorsan terjedt, hogy rövid idő alatt a község jelentékeny része lángokban állott és csakhamar el is hamvadt.

A helybeli csendőrörs legénysége a vész színelhén gyorsan megjelent ugyan, azonban — míg a férfi lakosság a határból vissza nem érkezett — oltáserő hiányában első sorban csupán arra kellett szorítkoznia, hogy az égő házakból a nagy részt távol levő tulajdonosok értékesebb tárgyait megmentésék és az esetleg veszélyben forgó embereket és állatokat biztonságba helyezték.

Ezen mentési munkálatok közben **Ruszuly Imre** csendőr meghallván, hogy Márku Roman három kis

gyermeke után jajveszékel; rögtön a helyszínére — Savotin Györgye házához — sietett, melynek pinczéjébe a három gyermek menekült és benszorult. Itt azonban nemcsak a ház maga is már teljesen lángokban állott, hanem a pinczebejárat mellett felrakott 8—10 öl hasábfa és egy közelben levő szalmakazal, valamint maga a pinczegádor is már égett, úgy hogy a pinczében levő gyermekek megközelítése — kiknek jajgatása a pinczéből még ki-ki halatszott — a nagy hőség és füst miatt lehetetlennek látszott és erre a közelben állók közül tényleg senki nem is mert vállalkozni.

Ekkor Ruzsuly csendőr, hű kötelességérzettől áthatva s helyesen felfogva azt hogy minden késedelem a gyermekek halálát okozhatja, gyorsan elszánta magát a mentésre és e célból fegyverét átadta Kimpián Tivadar csendőrtársának; a megmentett tárgyak közt heverő egyik pokróczot felkapva és azt vízbe mártva és magára vetve, a fojtó füst és az alig elviselhető hőség daczára a lángokban álló ház pinczegádorához rohant, az elzárt s már szintén égő pinczeajtót egy ott talált doronggal betörte és a pinczébe behatolt. Itt a nagy füst okozta sötétségben a gyermekek után tapogatózva, csakhamar reájuk is akadt és a két kisebb már elalélt gyermeket karjaira véve kifelé igyekezett, míg a harmadik — még eszméletnél levő — gyermek őt tántorogva követte.

A pinczéből nagy nehezen kijutva, Ruzsuly csendőr elkábultan összeesett és eszméletét elvesztette, de szerencsére hamar ismét magához térve, az egyik — nagyobbik — gyermeket karjaiból letette és az utána támolygott harmadik gyermeket az égő pinczelépcsőn is kiemelvén, a megmentett gyermekeket a már kétségbeesett szülőknek átadta.

Igy tehát mind a három gyermek — habár az eset után hosszabb ideig betegeskedve — életben maradt és életét egyenesen Ruzsuly Imre csendőr a fentiekben vázolt elszánt, önfeláldozó és bátor viselkedésének köszönheti.

Ruszuly csendőr ezek után szolgálataát folytatandó, fegyverét ismét magához vette, azonban a sok füst-belélegzés okozta szénmérgezés következtében eszméletét újból elveszté és csak orvosi segély után tért később magához, de azután a többi csendőrökkel — s miután a Fogarásból Nagy-Szebenbe épen átvonuló cs. és kir. 28. vadász-zászlóalj parancsnokságától kellő karhatalmi segédletet kaptak, — másnap este 9 óráig folytatta lankadatlan buzgalommal eredményes tevékenységét a tűz korlátozása, annak teljes eloltása és az ingóságok megmentése érdekében, mely működésüknek a község nagyobb részének megmentése első sorban köszönhető.

A megmentett gyermekek atyjával és több szemtanuval felvett jegyzőkönyvek szerint igazolva lévén a fentiekben előadott tényállás és így **Ruszuly Imre** csendőrnek azon érdeme is, hogy három gyermeket valóban a legveszedelmesebb körülmények között és saját életének kockáztatásával a tűzhaláltól megmentett: Ő cs. és ap. kir. Felsége 1890. évi márczius hó 24-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával őt ezért *az ezüst érdemkeresztnek* legkegyelmesebb adományozása által kitüntetni méltóztatott.

A feleki örsnek a tűzvész színhelyén működött többi legénysége, névszerint Szotyori Mihály czimz. őrmester* és Kimpián Tivadar csendőr*, — kik közül különösen Szotyori cz. őrmester egy 75 éves öreg asszonynak megmentése által szerzett magának kiváló érdemet, — kitünő és eredményes szolgálataikért a m. kir. honvédelmi ministerium által kiállított dícsérő okirattal jutalmaztattak meg.

Szolgáljon eme derék örs áldásos működése ily veszélyes viszonyok közepette, másoknak is követhető mintaképül.

*

3. **Schneller József** m. kir. I. sz. csendőrkerületbeli őrmester 1866. évi márczius hó 26-án a cs. és

* lásd a 123. lapon.

kir. 76. sz. gyalogezredhez soroztatott be, ugyanazon évben az Olaszország elleni hadjáratban részt vett és 1868. évi október hó 1-vel a csendőrséghez helyeztetett át, hol azóta megszakítás nélkül szolgált, míglen a csendőrségi terhes szolgálásban szerzett testi fogyatkozásai miatt 1890. évi május hó 16-án felülvizsgáltatván, mint rokkant a nyugállományba helyeztetett.

Ezen hosszú szolgálati idő alatt nevezett őrmester kötelességét mindenkor teljes odaadással, ernyedetlen buzgalommal és fáradhatlan tevékenységgel teljesítette s e mellett példaszerű, erkölcsös magaviselete által alárendeltjeinek és bajtársainak mintaképül szolgált.

A közbiztonság terén 22 éven felül, — e közben közel 20 éven át őrsparancsnoki minőségben — teljesített, mindig eredményteljes és három ízben nyilvánosan megdicsért működéséből csak a következő főbb mozzanatokat akarjuk kiemelni:

1871. évben a hondoli örsön egy veszélyes gyujtogatót tartóztatott le, miáltal a rettegetésben levő vidéknek nyugalmát helyreállította; —

1873. évben egy közveszélyes vándor cigánycsapatot, mely számos betörést és lólopást követett volt el, nyolcz lópott lóval és nagy mennyiségű ingósággal adott át a bíróságnak; —

ugyanazon évben egy felette veszélyes rabszökevényt nyomozott ki és tartóztatott le; —

1874—1880. években, mint a dobrai örs parancsnoka, számos betörést, ökör- és lólopást derített ki és a tetteseket a törvény kezéhez szolgáltatta át, miáltal e veszélyeztetett vidéken a vagyonbiztonságot helyreállította; —

1879. évben észszerű nyomozás után egy 5 tagból álló rabló cigánycsapatot számos bűnjellel kerített kézhez; —

1880. évben egy pénzhamisító bandát igen tapintatos és óvatos eljárás után kiderített és a hamisítványokkal s a készülékekkel együtt átadott a bíróságnak; —

1881. évben, mint petrozsényi örsparancsnok, a Deán és Dencsulesku rettegett rablóvezérek egyik társát, Magár Györgyöt puhatolta ki; —

1882. évben egy felfegyverkezett katona-szökevényt két társával, kik rablásaik által a közbiztonságot nagy mérvben veszélyeztették, tartóztatott le; —

ugyanazon évben 80 katona-köteles egyént, kik helyett a sorozáshoz nyomorékok lettek előállítva, kipuhatolt és feljelentett; —

1883. évben ébersége által egy készülőfélben levő bányamunkás-zavargást hiúsított meg; —

1884. évben Cserna Dávid hirhedt közártalmút templomrablásért fogta el; —

1885. évben hat egyént, kik mint besorozott katonák éveken át hamis okmányokkal bujdostak, puhatolt ki és a katonai hatóságoknak adott át; —

1886. évben Burgye Gyorgye hirhedt közártalmút lopás és rablás miatt tartóztatta le.

Különösen kiemelendő **Schneller** őrmester működése az 1880—1890. évek alatt, mely tíz éven át, — mint a rendkívül fontos petrozsényi határörs parancsnoka, — ernyedetlen s odaadó buzgalma és körültekintő eljárása által ezen rengeteg erdőségekkel biró és az előbbi időkben Romániából betörő fegyveres rablóbandák pusztításai által feldúlt vidéken nemcsak a közbiztonságot teljesen helyreállította, számtalan hadköteles szökevényt, csempészt és határsértőt az illető hatóságoknak átadott, — hanem a Petrozsény, Petrilla és Livazény községekben levő kőszénbányákban dolgozó, 2000-nél több idegen munkás között a rendet fentartotta, minden mozgalmat éber figyelemmel kísért és azoknak idejekorán való feljelentése által a készülő zavargásoknak mindenkor elejét vette.

Ezen sokoldalú s eredményteljes működése folytán **Schneller** őrmester előjáróinak teljes megalégedését, a hatóságok és a lakosság bizalmát vívta ki magának, a csendőrség tekintélyét pedig nagyban gyarapította. Ezek alapján Ő. cs. és ap. kir. Felsége 1890. évi

junius hó 12-én Budapesten kelt legfelsőbb elhatározásával **Schneller József** őrmesternek azon alkalomból, hogy ezen kitünő altiszt — miután önfeláldozó szolgálatteljesítése által egészsége teljesen megrendült — mint rokkant a testületből, melynek évek hosszú során át oly kiváló tagja volt, megválni kénytelen volt, a közbiztonsági szolgálatban hosszú időn át teljesített buzgó és sikeres működése elismerésül *a koronás ezüst érdemkeresztet* legkegyelmebben adományozni méltóztatott.

*

4. **I. Kovács János,**

5. **Kovács Gergely,**

6. **Halyzsin János és**

7. **Damó Ferencz** csendőrök a magyar kir. IV. sz. csendőrkerület állományában.

Abauj-Torna megyének Felső-Mislye községében 1890. évi junius hó 16-án tűz ütven ki, az akkor uralgott szélvihar által élesztve, a tűz hihetetlen gyorsasággal az egész községet lángba borította úgy, hogy rövid egy és fél óra alatt 1 emberéletet, 142 drb háziállatot és 523 épületet ejtett áldozatul; azonkívül 1 ember életveszélyesen, 2 súlyosan, 12 könnyen megsérült, 50 ember pedig a lángok és füst behatása folytán szembetegségbe esett.

A tűz kiütésekor **Halyzsin János és Damó Ferencz** bőödi örsbeli csendőrök a veszélyeztetett község környékén az éjszaki vidéken, — **I. Kovács János és Kovács Gergely** zsadányi örsbeli csendőrök pedig a Felső-Mislyétől délre eső vidéken rendes szolgálatban lévén, a tűz keletkezését azonnal észrevették; mire azonban a községbe megérkeztek, akkorra az már egészen lángokban állott. Mindkét járőr — miután a tűz elfojtására a dühöngő szélvész miatt gondolni sem lehetett — emberélet és magánvagyon megmentéséhez fogott s halált megvető, bátor működésük következtében hat ember nyerte vissza a már-már elveszettnek tartott életet.

Igy **I. Kovács János** csendőr egy ágyban betegen

fekvő agg nőt már akkor mentett ki a teljesen lángokban álló házból, mikor már a nő ágya is égni kezdett. Hogy mily veszélyes volt a helyzet, mutatja az, hogy a nő megmentését még saját, érte jajveszéklő 37 éves fia sem merte megkísérteni. Ugyanezen csendőr még egy más, a füsttől és ijedtségtől teljesen elalélt nőt mentett ki a lánggal és füsttel telt házból.

Kovács Gergely csendőr egy egyéves gyermekért hatolt be a tűzben álló házba a nélkül, hogy a gyermek fekhelyéről tájékozva lett volna, s azt — kitéve magát a majdnem biztos halálnak — felkutatta és kihozva megmentette.

Halyzsin János működése közben megtudta, hogy egy fából épült házban, — melynek padlása és oldala már beomladozott s egy láng és tüztömeget képezett az egész, — egy 65 éves magával tehetetlen ember még benn van. Tétovázás nélkül berohant a minden pillanatban összeomlással fenyegető házba és az öreg embert megmentetteakkor, midőn azt már mindenki veszve hitte. Ugyanezen csendőr hasonló módon mentett ki még egy 70 éves nőt is a biztos tűzhalálból.

Damó Ferencz csendőr a már vázolt esetekhez hasonló körülmények között mentett meg egy 48 éves nőt a tűzhaláltól. Alig hogy ezen nőt biztonságba helyezte, azonnal sietett az azon udvarban álló s már belülről is égő istállóban benrekedt két darab szarvasmarha megmentésére: kardjával a köteleket elvagdosta, az állatokat kihajtotta s így megmentette. E közben azonban részben annak következtében, hogy a füst reá fulasztólag hatott, részben pedig, hogy az összeomladozó istállónak egy égő gerendája a küszöbön reá zuhant, oly helyzetbe jutott, hogy csak a legnagyobb erőmegfeszítés és lélekjelenlét mellett sikerült kivánszorognia; künn azonban nyomban összerogyott és csak **Duschek János**, alsó-mislyei plébános egy órai élesztgetési kísérleteinek és gondos ápolásának sikerült őt újból életre hozni, a mikor is a bátor, egyedül kötelelességének élő csendőr fegyvere

után tudakozódva, azt kezébe vette és pihenés s erőgyűjtés helyett szolgálatát újra a legnagyobb buzgalommal teljesítette tovább.

De nemcsak ezen hat ember megmentése érdeme e derék csendőröknek, hanem lehetőleg hasonló szép eredmény az is, hogy az elfásultan s részben eszméletlenül úton-útfélen heverő embereket tétlenségökből felrázták és saját maguknak biztonságba helyezésére ösztönözték; — mert ha ez nem történik, úgy számos emberélet esett volna áldozatul, mivel a lakosok elfásultságukban mivel sem törődve, közülök számosan menthetetlenül megfuladtak és megégtek volna.

Ő császári és apostoli királyi Felsége legmagasabb figyelmére méltatva ezen négy derék csendőr elszánt, önfeláldozó és emberbaráti eredményes működését, őket — maguknak jutalmul, másoknak pedig buzdításul — 1890. évi szeptember hó 9-én Bécsben kelt legfelső elhatározásával *az ezüst érdemkereszttel* legkegyelmesebben kitüntetni méltóztatott.

*

8. **Mayer Floris**, m. kir. I. sz. csendőrkerületbeli őrmester 1859. évi április hó 9-én soroztatván be a cs. és kir. 49. sz. gyalogezredhez a fennállott cs. kir. 6. sz. csendőrezred részére, immár 31 éven felül megszakítás nélkül szolgál a csendőrségnél.

Hogy **Mayer** őrmester ily hosszú s a csendőrség legénységi állományában valóban majdnem páratlanul álló szolgálati idő alatt mily viszontagságokon ment keresztül, mennyit fáradott, hányszor volt megtámadtatásoknak kitéve s hányszor kockáztatta életét, arról könnyen fogalmat alkothat magának mindenki, a ki tudja, mily roppant felelősséggel, fáradsággal és veszélylyel jár a közbiztonsági szolgálat általában, — különösen azonban az erdélyi részek Romániával határos vidékein.

Fő és megbecsülhetlen érdeme **Mayer** őrmesternek az, hogy azon örskörletekben hol ő szolgált, a közbiztonsági viszonyok megnyugtatók voltak; a garázda

és veszélyes egyének rettegték és most is rettegnek éberségétől és fáradhatlanságától, minek következtében csakugyan ritkán mernek kisebb gonosztetteket is elkövetni; ő tehát megelőzi a bajt s úgyszólván forrásait fojtja el a közbiztonsági zavaroknak.

Hozzájárul még azon körülmény is, hogy Mayer őrmester ily hosszú és viszontagságos pályafutásában négy ízben részesült dícséretben, de fegyelmi fenytetés alá egyszer sem került; mi a becsületességnek, a tapintatosságnak, a lélekjelenlétnek, a hű kötelességteljesítésnek ritka mintaképeül tünteti fel e derék altisztet.

Ily érdemdús altiszt valóban megérdemelte, hogy hosszas és hasznos szolgálatában szerzett érdemeinek látható jelvényét viselje, miért is Ő cs. és apostoli királyi Felsége 1889. évi november hó 1-én kelt legfelsőbb elhatározásával neki a *kóronás ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

*

II. A m. kir. honvédelmi miniszter úr ő Nagyméltósága dicsérő elismerésében részesültek:

1. *Szúts János* m. kir. IV. sz. csendőrkerületbeli őrmester.

Egy rablógyilkosság gyors kiderítése.

A Szatmár megyébe kebelezett Avasfelsőfalu községben elhelyezett csendőrörs parancsnoka, *Szúts János* őrmester, 1889. évi szeptember hó 14-én korán reggel dr. Ecsedy Gedeon bikszádi fürdőorvos által értesítettett, hogy az örskörlethez tartozó Tartolcz községben *Izsák József* és ennek fia *Izsák Sámuel* ismeretlen tettesek által az előző este meggyilkoltattak és kiraboltattak.

Szúts János őrmester, ki Tritean Simon csendőrrel csak néhány órával előbb vonult be egy igen fárasztó — 44 órai — külszolgálatból az örsre, ennek daczára magát, valamint *Bakk Antal*, *Tritean Simon* és *Schind-*

ler Mihály csendőrököt azonnal szolgálatba vezényelte és a rendelkezésre állott kocsin Tartolcz községbe sietett, hol a Kányaházán segélyszolgálatban állott, de a rablógyilkosság hírére azonnal Tartolczra sietett Pellády Jenő örsvezetőt és Kotay Ferencz próbacsendőrt maga mellé rendelvén, Rusz Vaszily, Tartolcz községi pandur közbejöttével a nyomozást rögtön megkezdette.

A hely színén a szobában, Izsák Józsefet és fiát Izsák Sámuel-t holtan találta; előbbinek fején egy éles fejszecsapás és kilencz tompa fejszeütés, utóbbinak fején hat, valamely tompa eszközzel ejtett ütés volt látható; azonkívül a házbeliek közül Izsák Józsefné, Izsák Léni, Izsák Száli, Izsák Pál, Izrael Dávid, Izrael Móricz, Kozma Juon és Frink Dumitru kisebb-nagyobb mérvben megsebesültek.

A házbeliek előadásából *Szűts* örmester megtudta, hogy 1889. évi szeptember hó 13-án este 7 órakor — midőn a családtagok, az izraeliták ünnepét megelőző nap vagyis péntek alkalmából fényesebben kiállított vacsora elköltése végett az asztalhoz ültek — a szoba ajtaja nagy gyorsan kinyittatott, a szobában levő függő lámpa egy lövéssel eloltatott, mire hirtelen mintegy 8 ember gyufákat gyujtva, a szobába rohant és az asztalnál levő Izsák Józsefet és Sámuel-t meggyilkolták, a többi családtagokon pedig kisebb-nagyobb sérüléseket idéztek elő, úgy hogy ezek valamennyien kénytelenek voltak a rablók garázdálkodásait tehetetlenül végignézni. A rablók ugyanis — miután a házbeliek ellenállása meg volt törve — a halottakat és sebesülteket a szobában hagyva, a pinczébe mentek le, honnan pálinkát hozva magukkal, mintegy harminczan visszatértek a szobába és az asztalon levő vacsorát s a pinczéből hozott pálinkát vígan elfogyasztották. Ennek megtörténte után hozzáláttak a fosztogatáshoz: a szobában levő butorokat és ágyneműt összevagdalták, a szekrényeket feltörték és az azokban különböző helyeken elrejtve volt pénzt — állítólag 3—4000 frtot, — egy 25,000

frtról szóló takarékpénztári könyvecskét, sok kötvényt — mintegy 10,000 frt értékben, — azonkívül több értékes ékszert magukkal vive, eltávoztak.

Az összes kár 42,081 frtra becsültetett.

A házbeliek azt állították, hogy a tettesek sem ruházatukban, sem arczukon semminemű változást nem idéztek elő, de ennek daczára közülök egyet sem ismertek fel; társalgásuk is majd magyarul, majd oláhul vagy németül, sőt oroszul is folyt. Így tehát *Szúts* örmester sem a tettesek személye, sem azok illetőségi helye iránt semminemű tájékozást sem nyert; ezért a nyomozásban saját leleményességére és eszélyességére volt utalva.

Szúts örmester tudván azt, hogy a meggyilkolt Izsák nagy uzsorás volt és hogy e miatt a község lakossága reá haragudott s ebből kifolyólag a község előljárósága az esetre vonatkozólag semminemű felvilágosítást nem is adott; a nyomozást mégis Tartolcz községben kezdette meg. Ő ugyanis azon föltevésből indult ki, hogy a kora esteli órákban elkövetett rablógyilkosságról az éjjeli örök valamelyikének okvetlenül tudnia kellett. S ezen feltevésében *Szúts* örmester nem is csalódott, mert a csendőrök csakhamar megtudták, hogy a rablógyilkosság elkövetése idején az összes éjjeli örök — köztük a jól ismert Fozse Dumitru közártalmu egyén is — Hriskó György községi bírónál együtt voltak és bár tudtukra adatott hogy Izsák József házában rablógyilkosság követtetett el, sőt ebből az alkalomból a harangok is félre verettek, még sem siettek a hely színére. Ez okból a járőr első sorban Fozse Dumitrut tartóztatta le és szigorú őrizet alá helyezte.

Ezek után *Szúts* örmester, Tritéan Simon és Bakk Antal csendőröket maga mellé véve, szeptember hó 14-én délután 4 óra tájban Kis-Gércz községbe ment, Pellády Jenő őrsvezetőt pedig Kotay Ferencz próbacsendőrrel Kányaháza községbe rendelte ki a további nyomozás végett.

A *Szúts* örmester vezetése alatt állott járőr Kis-

Gércz községbe érve, mindenekelőtt Dobja György ottani lakost, de komarzáni illetőségű veszélyes gonosztevőt kereste fel s nála — Ibona György községi bíró jelenlétében — házmotozást tartott, de eredmény nélkül. Miután azonban nevezett személyének megmotozásánál észleltetett, hogy haja a jobb oldalon le volt perzselve és szájából nagy pálinkabűz özönlött ki, *Szűts* örmester őt — bár különben semmiféle vallomást nem tett — letartóztatta s vele szeptember hó 15-én Tartolczra visszatért.

Mint hogy a tartolczi lakosság a meggyilkolt Izsáknak és családjának nagy ellensége volt, az eszközölt letartóztatások miatt megtámadtatástól lehetett tartani, ennél fogva *Szűts* örmester és a vele volt csendőrök a letartóztatott közártalmuakat Bujánháza községbe kísérték át, hol a gyanúsított Fozse Dumitru — Weinstein Jenő főbíró és Margitai Vaszily esküdt jelenlétében — a járőr által ismételten kikérdezte végre előadta, hogy ő ugyan a rablógyilkosságban tetteleg nem vett részt, de arról tudomása van, hogy annak tervezői Izsák Ábrahám, Hriskó György községi bíró, Fried Samu községi jegyző és Rusz Vaszily községi pandur tartolczi lakosok, míg annak végrehajtói a már letartóztatott Dobja Györgyön kívül Kelinestyán Szimion, Csomne Juon, Strango Tamás és Dance Juon kisérczi, Szima Juon, Masin Sándor, Hosszu Péter, Csorba Péter, Toma László és Refány János batarczi, Fehér Vaszily és Pap Dumitru turczi lakosok voltak.

Fozse Dumitru ezen vallomása után Dobja Györggyel szembesítetvén, ez kevés habozás után a rablógyilkosságban való részességét beismerte és a rablógyilkosság keresztülvitelét a következőleg adta elő:

O (Dobja György) 1889. évi április hó 24-én azaz szent György napján a viski országos vásáron Izsák Ábrahám tartolczi lakossal — régi ismerősével — találkozván, ez őt arra biztatta, hogy szerezzen több társat, kikkel — ha Izsák Józsefet és fiát kirabolják — mintegy 40—50.000 forintra tehetnek szert. Ezen ke-

csegtető kilátás folytán Dobja csakugyan hozzálátott a bűntársak toborzásához és rövid idő alatt sikerült is neki a már megnevezetteket a tervbe vett rablás kivitelére megnyerni. Dobja ezután összetoborzott társaival többször megjelent Tartolczon Izsák Ábrahám házánál, hogy a rablás mikénti keresztülvitelét megbeszéljék, s ilyenkor Izsák Ábrahám mindig liter számra adott nekik pálinkát, melyet Rusz Vaszily tartolczi községi pandur lakására vittek s ott elfogyasztottak. Miután végül Hriskó György tartolczi községi bíró is hozzájuk csatlakozott és őket azzal biztatta, hogy ne féljenek semmitől, mert ő a községi előljárósági tagokkal és a jegyzővel őket minden bajból ki fogja segíteni: a rablógyilkosság végrehajtását végleg elhatározták és a keresztülvitel módzatait megállapították.

Mintegy 8 hét lefolyása alatt az imígyen szervezett rablóbanda három ízben jelent meg Tartolczon oly szándékkal, hogy Izsák Józsefet és fiát meggyilkolják, de két ízben épen csendőrök voltak a községben, egy ízben pedig az összes bűntársak nem jelentek meg s e miatt — Izsák Ábrahám tanácsára — a rablógyilkosságot nem hajtották végre. Mindhárom ízben Izsák Ábrahám ellátta őket pálinkával, melyet Rusz Vaszilynál fogyasztottak el és azután egész csendben elszéledtek.

Végre 1889. évi szeptember hó 13-án este 7 órakor negyedszer jöttek Tartolczra és ekkor a rablógyilkosságot tényleg végrehajtották. Kelinestyán Szimion, Vajda Vaszily, Fehér Vaszily és Dobja György fejszékkel, — Szima Juon, Masin Sándor és Toma Vaszily löfegyverekkel, Pap Dumitru, Hosszu Péter, Csomne Juon, Strango Tamás, Csorba Péter, Toma Sándor és Dancse Juon botokkal felfegyverkezve körülvették Izsák József házat és az ajtókat elállották, hogy senki se be se ki ne jöhessen; azután Dobja György, Kelinestyán Szimion, Vajda Vaszily, Fehér Vaszily, Szima Juon, Csorba Péter, Toma Sándor és Dancse Juon azon szoba ajtajához állottak, melyben

Izsák József és hozzátartozói épen vacsorához készültek, Toma Vaszily — a legjobb lövő közöttük — az ajtót hirtelen kinyitotta és az asztal fölött függő lámpát lelőtte, mire aztán mind a nyolczan berohantak a szobába és mi közben egyesek gyufákat gyujtogattak, Kelinestyán Szimion gyorsan előbb Izsák Józsefet, azután annak fiát Samut több fejsze-csapással agyonütötte, a többiek pedig a családtagokat bántalmazták s kisebb-nagyobb mérvben megsebesítették. A gyilkosság végrehajtása után a rablóbanda összes tagjai bejöttek a szobába; ott Izsák Józsefnét ketten megfogták, a szomszéd szobába vették és keményen reá szólottak, hogy az összes pénzt adja elő. De az asszony arról hogy mennyi pénz van a háznál, mit sem tudott, miért is azt mondá a rablóknak, hogy a szekrényekben keresenek pénz után; mire Vajda Vaszily a szekrényeket kinyitotta s az ott talált, valamint a meggyilkolt zsebében volt pénztárczából már előzőleg kivett pénzt — a rablók állítása szerint 870—875 frtot — Vajda Vaszily és Kelinestyán Szimion magukhoz vették, ugyszintén a szekrényekben előtalált ékszereket, kötvényeket, a takarékpénztári könyvecskét és egy forgópisztolyt is. Azután visszatértek azon szobába, a hol a gyilkosságot elkövették s miután a pinczéből pálinkát hoztak, az asztalon levő vacsorát elfogyasztották. A rablók mintegy 2 óra hosszat tartózkodván Izsák József házánál, 9 óra tájban a nagy hegyeken keresztül hazafelé indultak; útközben azonban a kispérczi határban fekvő Pálnahegy csúcsán tüzet raktak és ott az elrabolt kötvényeket s a takarékpénztári könyvecskét elégetvén, a pénzen s az elrabolt ékszereken osztozkodtak, egy gyémánt gyűrűt pedig, melyen nem tudtak osztozkodni, a tűzbe dobták, hol az a hamu között később meg is találtatott.

Ezen vallomás folytán *Szűts* őrmester Bakk Antal és Tritean Simon csendőrökkel ismét átment Kis-Gérczre, hol Kelinestyán Szimiont, Csomne Juont,

Dancse Juont és Strango Tamást letartóztatta. Ezek azonban a rablógyilkosságról mit sem akartak tudni és náluk a szabályszerűen megtartott házmotozásnál semminemű bűnjel nem volt felfedezhető, de miután szembesítés végett Bujánházára átkisértettek s ott Dobja György a tényállást szemükbe mondta, csakhamar valamennyien beismerő vallomást tettek.

Ezek után Kelinestyán Szimion, Csomne Juon, Dancse Juon és Strango Tamás az ekkor már Kányaházáról visszaérkezett Pellády Jenő örsvezető, valamint Bakk Antal, Tritéan Simon és Schindler Mihály csendőrök által Turcz és Batarcz községekbe átkisértettek, a hol a járőr Fehér Vaszily, Vajda Vaszily és Pap Dumitru turczi és Szima Juon, Hosszu Péter és Masin Sándor batarczi lakosokat tartóztatta le, kik a már letartóztatott rablókkal szembesítettvén, tettüket bevallották. A náluk megtartott szabályszerű házmotozás alkalmával Fehérnél 60 frt és az elrabolt forgópisztoly, Papnál 64 frt, Szimánál 70 frt, Hosszúnál 60 frt és Masinnál 61 frt találtatott meg, mely pénzről bevallották, hogy a rablásból eredt.

A letartóztatott 10 fogolylyal a járőr Turcz községből szeptember hó 17-én reggel Kis-Gérczen keresztül Bujánházára indult, de útközben Kis-Gérczen az ott már előzőleg letartóztatott 4 rabló lakásán ismét házmotozást tartott, mely alkalommal Kelinestyánnál 60 frtot, Csomnenál 55 frt 70 krt, Dancsenál 55 frtot, Strangónál 55 frtot és végre Dobjánál 85 frtot sikerült előtalálni, úgy hogy az összes rablóknál előtalált pénz 695 frt 70 krt tett ki.

Csorba Péter, Toma László és Refány János batarczi lakosok észrevevén a járőr megjelenését a községben, megszöktek és egyenesen Szinyérváraljára mentek, hol a kir. járásbiróságnál önként jelentkeztek és az elrabolt pénzből nekik kijutott összeget átadták, — Hriskó György, tartolczi községi biró és Izsák Ábrahám — noha magukat teljesen ártatlanoknak vallották — szintén önként jelentkeztek a szí-

nyérváraljai kir. járásbiróságnál; Fried Samu tartolczi jegyző pedig fegyvergyakorlatra bevonult s így nem volt kikérdezhető.

Az eddig megnevezetteken kívül a járőr még Izsák Lázár és Bilcz György tartolczi lakosokat is letartóztatta, mivel a nyomozás során kiderült, hogy a rablógyilkosság elkövetésében nekik is részük volt: így tehát összesen 16 fogoly volt a nagyszámu bűnjelvényekkel együtt a bíróságnak átadható.

Azon körülmény, hogy a megsebesült, de életben maradt 8 egyén a számos rabló közül — bár ezek álarczozva nem voltak — mintegy 2 órai megfigyelés után egyiket sem ismert fel; továbbá, hogy a rablók négy különböző nyelven beszéltek és a hely színén semmiféle bűnjelt nem hagyták vissza, a nyomozásnak mikénti és mely irányban leendő bevezetésére semminemű támpontot nem szolgáltatott; de különösen azon sajnós körülmény, hogy a csendőrség sem a helyi hatóság, sem a lakosság részéről szolgálata teljesítésében semmikép sem lett támogatva: a tetteseknek igen rövid idő — alig 24 óra alatt — sikerült kiderítése és azoknak a bűnjelekkel együtt történt kézrekerítése egyedül Szűts János őrmester helyes személyi és helyi ismeretének és leleményes eljárásának tulajdonítható, minél még különös érdemeül tudandó be neki, hogy 44 órai nehéz szolgálat után a rablógyilkosság hírére azonnal csendőreinek élére állott és a fáradságos nyomozást személyesen keresztülvitte.

Az avasfelsőfalusi örskörlet lakossága egyáltalában nagy hajlandósággal bír a közbiztonság megzavarására: ezen örskörletben ugyanis az 1888. évben 5 egyén lett gyilkosság, illetve ennek kísérleteért, 5 egyén rablásért, 33 egyén gyujtogatásért letartóztatva, 9 egyén pedig feljelentve; továbbá 143 egyén lett lopás és más büntethető cselekmények miatt részint letartóztatva, részint feljelentve: egyáltalában az 1884. évtől az 1888. év végeig elkövetett számos gonosztett közül csupán 7 eset maradt kiderítetlen, —

a mi első sorban az avasfelsőfalusi örs parancsnokának, *Szúts* János őrmesternek érdeme.

Mindezen érdemei elismeréseül *Szúts* őrmester, — ki már 24 éven felül tetteleg szolgál és ezen hosszú szolgálata alatt 14 ízben részesült dicséretben s Ő cs. és ap. kir. Felsége által a koronás ezüst érdemkereszttel is lett kitüntetve, — ez alkalommal a honvédelmi miniszterium részéről dicsérő okiratot, a belügyminiszterium részéről pedig 50 frtnyi jutalomdíjat kapott.

2. *Kerecsenyi* György és

3. *Horváth* Sándor, m. kir. VI. sz. csendőrkerületbeli csendőrök a szegzárdi örsről rendes szolgálati járőrként kivezényelve, 1889. évi november hó 23-án éjjeli $\frac{1}{2}$ 12 órakor a nyámádi szőlőhegyre érkeztek, hol egy présház előtt melyben világosság volt, egy fegyveres egyént leptek meg, ki magát Mancsi István hegypásztornak adta ki.

Miután ez a présházban történők iránt hozzá intézett kérdésekre láthatólag zavarba jött s kitérő feleleteket adott, a járőrben gyanu támadt, hogy Mancsi tolvajokkal játszik össze, kik a présházban épen bort lopnak; ezért Mancsitól elővigyázatból a fegyvert elvéve, a járőr egyik tagja a présházba benyitott, míg másik tagja künn maradván Mancsit szemmel tartotta.

A mint azonban a présházban levők a belépő csendőrt megpillantották, egyikök hirtelen eloltotta a lámpát; mire a belépő óvatosan visszahúzódott és Mancsi hegypásztort a bemenetelre és a lámpának meggyújtására utasította.

Ez megtörténvén, a járőr is belépett és a belvökhöz azon kérdést intézé, hogy miért oltották el a lámpát? Mire azok egyike, Skrekó György agárdi lakos, egy már több ízben megbüntetett, hirhedt közártalmú egyén azt felelé, hogy a lámpa csak véletlenül aludt el. *Kerecsenyi* csendőr azon további kérdésére pedig hogy ily késő éjjel mit csinálnak itt? ugyancsak Skrekó azon kérdéssel felelt: «hát

nem ismer engem csendőr úr, hisz én vagyok a prészház gazdája, Balog János!» Ezalatt Skrekó közeledvén *Horváth* csendörhöz, annak fegyverét hirtelen megragadta s egyben a *Kerecsenyi* csendör közelében álló társának, Hanák Mihály, ugyancsak agárdi lakos s közártalmú egyénnek azt kiáltotta oda: «fogd meg hamar a másikat, az anyja istenét!» — minek folytán a két csendőr és a két közártalmú között dula-kodás fejlődött.

Horváth csendőr Skrekót az általa megragadott fegyvernél fogva a prészházból a szabadba kivonszolta, itt kardot rántott s az ellenszegülön több vágást és szúrást ejtvén, azt súlyosan megsebesítette ugyan, de mindannak daczára rendkívül erős és izmos ellenfele által, ki élesre fent késével kétségbeesetten küzdött, *Horváth* csendőr a földre tiportatott.

Ezalatt *Kerecsenyi* csendőr ellenfelével szerencsésebben bánt el. Ő ugyanis azon pillanatban, midőn Hanák — czinkostársának biztatására — neki ugrott és fegyverét megragadta, rögtön kardot rántott és támadóját először a koponya baloldalán életveszélyesen megsebesítette s midőn ez fegyverét még ekkor sem ereszté el, egy második vágással a bal kéz ízületén csontig érő súlyos sebet ejtett, minek következtében Hanák teljesen harczképtelenné vált és *Kerecsenyi* csendőr járőrtársának segítségére siethetett.

Ekkor *Horváth* csendőr már a legválságosabb helyzetbe jutott. Erősebb ellenfele az ő hüvelykújját szájához kapván, azt leharapni törekedett, miután már előzőleg késével ötször szúrta *Horváth* csendőr felé, mely szúrások közül szerencsére csak egynek következtében sérült meg *Horváth* csendőr arczán jelentéktelenül, míg a többi szúrások a köpenyen nem hatoltak keresztül.

Kerecsenyi csendőr a válságos helyzetet gyorsan felfogva Skrekót ismételt kardvágások és szúrások által harczképtelenné tette és így *Horváth* csendőrt felszabadította.

Míg a járőr Skrekóval viaskodott, az alatt Hanák

életveszélyes megsebesülése daczára megszökött, de hazaérve kunyhójában felakasztotta magát, a járőr tehát csak Skrekó ápolása iránt gondoskodhatott, ki azonban — miután kocsin a nyányai pusztára szállított, — a szenvedett sérülések következtében ott csakhamar meghalt.

A történekről lovas küldöncz által értesített szegzárdi örs legénységének közreműködésével bevezetett nyomozás csakhamar kiderítette, hogy a járőrnek egy szervezett tolvajbandával volt dolga, miért is annak tagjai, u. m. Mancsi hegyi pásztor, valamint Fülöp János, Balaskó Máté és Udvardi Albert, kik az éjjeli harcznál nem voltak jelen, mert épen lopott bort szállítottak volt el, le lettek tartóztatva és az illetékes bíróságnak átadva.

A m. kir. honvédelmi miniszterium *Kerecsenyi György* és *Horváth Sándor* csendőröket, méltányolva két veszélyes gonosztevővel szemben tanúsított bátor, vitéz és kötelességű eljárásukat, dicsérő okirattal tüntette ki. *

4. *Pakay István*, m. kir. II. sz. csendőrkerületbeli örsvezető, czimz. őrmester.

Temesmegye Kustély községében *Hermann Sámuel* kereskedő, ennek hat éves fia és *Somogyi Mária* nevű gazdasszonya még az 1886. évben meggyilkoltattak és kiraboltattak.

A bűntény elkövetése után a csendőrség részéről a legnagyobb erőmegfeszítés mellett minden lehető elkövettetett a rablógyilkosság és a tettesek kiderítése iránt, mindazonáltal a legcsekélyebb eredmény sem éretett el.

A büneset a verseczi szakaszparancsnokságnál, valamint a szakasz összes örseinél is nyilvántartásban vezetettvén, szünet nélkül gond fordítottatott annak lehetőleg kiderítésére, mely célból a legcsekélyebbnek látszó adatok is gyűjtettek. Ezen titokban folyt működés 1889. évi szeptember hó 15-ig már annyira előre haladt, hogy *Losdorfer Ferencz* főhadnagy, verseczi szakaszparancsnok, ki az ügyet személyesen

vezette, a jelzett napon a nyomozás keresztülvitele czéljából *Pakay* István örsvezető czimz. őrmestert maga mellé véve, a helyszínére kiszállt.

A büntett helyszinéről kiindulva a nyomozás Kustély, Mirkováczi, Szuboticza, Mrcsina és Vojvodincz községekre kiterjesztetvén, a legnagyobb elővigyázattal, erélylyel és fáradhatlan buzgalommal vezetett s 233 órai — úgy szólván megszakítás nélkül folytatott — nyomozás után sikerült a bűnesetet teljesen felderíteni, valamint a tetteseket makacs tagadásukkal szemben a beszerzett bizonyítékok, tanuk és bűnjelek alapján beismerésre bírni.

A nyomozás során ugyanis minden kételyt kizáró módon bebizonyult, hogy a legnagyobb kegyetlenséggel elkövetett rablógyilkosság tettesei Kottik Jovan és ennek neje Anna mirkováczi, Jovanovics Nikola, Dina Nikolae, Mincza Tódor, ifj. Jovanovics Nikola vojvodinczi és Lágya Márton kustélyi lakosok voltak.

A házkutatások alkalmával Kottik István házánál, a padláson hamuban elrejtve, egy még tisztán felismerhető vérfoltokkal beszennyezett ing és gatyá, továbbá 87 drb. különféle bolti czikk találtatott elő, mely utóbbiakra nézve a temesvári Eisenstädter-féle kereskedő cég oda nyilatkozott, miszerint azok az ő üzletéből valók, — s hitelesen ki is mutatta, hogy azokat Hermann Sámuelnek adta el.

Mindezek alapján a fentebb megnevezett tettesek letartóztatva s az elkobzott bűnjelekkel együtt a fehértemplomi kir. törvényszéknek átadva lettek.

Ezen rablógyilkosság kiderítése körül *Pakay* István cz. őrmester fáradhatlan buzgóságával, észszerű és igen helyes tevékenységével elvitázhatlan érdemeket szerzett magának, melyek elismeréseül a m. kir. honvédelmi miniszterium által kiállított dicsérő okirattal lett kitüntetve.

*

5. *Szotyori* Mihály czimz. őrmester és

6. *Kimpián* Tivadar csendőr a magy. kir. I. sz. csendőrkerület állományában a Szebenmegye Felek

községében 1889. évi október hó 2-án pusztított nagy tűzvész alkalmával tüntették ki magukat.

A tűz keletkezésekor a feleki örs parancsnoka, *Szotyori Mihály* cz. őrmester magát, valamint a honlevő *Ruszuly Imre** és *Kimpián Tivadar* csendőröket segélyjárórként kivezényelvén, maga egy arra haladó szekérre ült s a község házához hajtott, itt a két községi tűzoltó osztályparancsnokkal, Balabán Ilyés erdővéddel és Kindea Vaszilie adószedővel a tűzoltó szereket a szekérre felrakva, a tűz színhelyére siettek, hol már 20 épület lángokban állott s hova csakhamar a két csendőr is megérkezett.

A tűz megfékezésére nyomban tett kísérletek azonban az erős viharban jó ideig sikertelenek maradtak, mivel a férfilakosság túlnyomó része a községtől távol volt. A tűz korlátozása tekintetében csak akkor volt némi eredmény elérhető, midőn a lakosság a községbe visszaérkezett, valamint a Fogarásból Nagy-Szebenbe átvonuló cs. és kir. 28. vadász zászlóalj Felekre érkeve, a községbelieket a tűz oltásában támogatta.

Ezen körülmények között a tűz eloltásának lehetősége eleinte kizárva lévén, *Szotyori* cz. őrmester és csendőrei első sorban is a veszélyben forgó ember-és állatélet, valamint ingó vagyonnak lehető biztonságba helyezésével foglalkoztak.

Ezen mentési munkálatok közben *Szotyori* cz. őrmester észrevette, hogy egy Joana Manitiu Maxim nevű 75 éves asszony a már roskadó félben levő égő házában benrekedt s hogy nevezett — az égő ház minden pillanatban összeomolhatván — okvetlenül a tűzhalál éri. Ekkor az őrmester gyors elhatározással s mit sem törődve az őt is fenyegető veszélylyel, az égő házba behatolt és az öreg asszonyt kezénél fogva ép azon pillanatban vonszolta ki az ajtón, midőn a ház fedele recsegve bedőlt. Az öreg asszony, — látva, hogy mindene elpusztult — maga

* lásd a 105. lapon,

is oda akart égni és e szándékkal ismét az égő romok közé visszafutott; mit *Szotyori* cz. őrmester meglátva, rögtön utána sietett és az asszonyt, kinek ruhája már tüzet fogott, a házból erőszakkal újból kirántotta, szerencsére ép egy pillanattal előbb, mielőtt az egész épület összedőlt.

Ezen esemény tartama alatt *Ruszuly* és *Kimpián* csendőrök külön-külön teljes odaadással a mentési munkálatok körül fáradoztak s számos ingóságot az elpusztulástól megmentettek, mi közben *Ruszuly* csendőr Marku Román feleki gazda 3 gyermekét is a tűzhaláltól megóvta.*

Ezen kitünő és eredményes szolgálataikért *Ruszuly* csendőr legfelsőbb kitüntetésben, *Szotyori* cz. őrmester és *Kimpián* csendőr pedig honvédelmi miniszteri dicsérő elismerésben részesültek.

*

7. *Bogdán* József, m. kir. VI. sz. csendőrkerületbeli örsvezető, kálózi örsparancsnok, örskörlete közbiztonsági viszonyai iránti kötelességű érdeklődésének már több ízben szép tanujelét adta, a mennyiben ez örsre történt helyezése után rövid idő alatt az ottani viszonyokról magának kellő tájékozást szerzett úgy, hogy az örskörletben egyetlenegy bűneset sem fordult elő melyet ő és az általa helyesen vezetett legénység ki ne derített volna.

Az örsparancsnok ezen dicséretes tevékenységét és rendkívüli éberségét legujabban azon szép siker koronázta, hogy Fehérmegye egyik nagybirtokosának kárára már évek óta űzött nagyszabásu tolvajlásoknak nyomára jött és ez által azt további megkárosodástól megóvta.

Bogdán örsvezető ugyanis kiszivárgott hirekből, melyeket a nagy közönség csupán rossz akaratu pletykának tartott, megtudta, hogy Szájbély Béla, a gróf Zichy Nep. János nagyloóki uradalmán alkalmazott kasznár, a magtárból éjjelenként kocsiszámra szál-

* lásd a 105. lapon.

lítottatja el a gróf tulajdonát képező gabonát és hogy a kasznár ezen bűnös üzelveit az uradalmi alkalmazottak egy része szívesen elősegíti, mivel abból ők is anyagi hasznot huznak.

Bogdán örsvezető helyzete a jelen esetben már azért is szerfölött kényes volt, mivel az ilyen bűnesetek, illetve ezek tetteseit törvény szerint csakis a káros fél indítványára üldözhetők; továbbá mert a főbűnös a társadalom művelt osztályához tartozott befolyásos összeköttetésekkel birt és — ha az ellene megindított nyomozásnak neszét találja venni — jogosan lehetett attól tartani, hogy büntársaival összejátszva minden kigondolható eszközt és alkalmat meg fogna ragadni ártatlanságának szinleges beigazolására, míg az ellene fellépő csendőrséget törvényellenes fellépése miatt, valamint saját becsületének megsértése címén nem késett volna a nyilvánosság előtt meghurczolni és ekként a testületet a legkellemetlenebb helyzetbe sodorni.

Hogy ezen eshetőségek nemcsak nem következtek be, de sőt nem remélt, meglepően szép siker értett el a bűnösök teljes leálczázásával: ez kizárólag *Bogdán* örsvezető érdeme. Nehogy ugyanis a jóhíriben álló kasznárt alaptalan vádaknak kitegye és meghurczolja, *Bogdán* örsvezető kizárólag csak figyelő állást foglalt és éveken át gyűjtötte az adatokat a terjengő hírek beigazolására. Ő ezen rendkívül kényes bűnügyben valóban ritka tapintattal és óvatossággal járt el és a nyomozást hosszú időn át fáradhatlan buzgósággal s ügyesen vezette, hogy arról sem a főbűnösnek, sem büntársainak még csak sejtelmük sem volt. Míg egyrésztől figyelő állásából szorgalmasan gyűjtötte az adatokat és bűnanyagot, éjjeli lesállásokból megfigyelte és megfigyeltette járőrei által a nagyloóki ki- és bemenő fuvarosokat s más idegeneket, addig másrésztől saját fedezésére és a bekövetkehető törvényes fellépés érdekében kieszközölte magának az Abbaziában időző grófi tulajdonos törvényszerű írásbeli felhatalmazását.

Midőn *Bogdán* örsvezető már biztos alapon vélt állani, figyelő állásából kilépett és csakhamar 1889. évi deczember hó 28-án este Hoffmann Dávid sárkereszturi kereskedő kocsisát ép azon pillanatban sikerült meglepnie, midőn ez egy rakomány lopott gabonával induló félben volt. Ezen kocsis, számos tanu és az érdekelt czinkostársak — főleg pedig a teljesen meglepett Szájbély kasznár — beismerő vallomásai alapján azután *Bogdán* örsvezető kiderítette, hogy gróf Zichy kárára az ily módon üzött gabonaplopás már 1883 óta folyik tervszerűleg és a bűnös üzelmekben Szabó István uradalmi hajdu és Keller Antal számadó juhász is kellő jutalom mellett közreműködtek. Továbbá kiderítettett az is, hogy a kasznár a lopott gabonát részint Hoffmann Dávid orgazdának adta el potom áron, részint a székesfehérvári, sárbogárdi és dunaföldvári hetivásárookra hordatta és ott a piaczi árfolyam szerint adatta el s ez által gróf Zichynek — hozzávetőleges számítás szerint — 60—80,000 frtnyi kárt okozott; a rendszeres birói vizsgálat ennél még nagyobb összeget fog előreláthatólag megállapítani, miután Szájbély 22 év óta állt a gróf szolgálatában és bűnös manipulációját — mint beszélik — régi idő óta (állítólag az 50-es évektől fogva) üzte és évenként tetemes gabonamennyiséget manipulált el e bűnös uton az uradalomtól. S most érthető volt az is, — a mit Székesfehérváron városszerte beszéltek, — hogy Zichy grófnak voltak ugyan az uradalomra tetemes kiadásai, de bevétele — évek hosszú során át — alig valami.

Szájbély Béla a főbűnös, Hoffmann Dávid orgazdája, Szabó István és Keller Antal bűntársai ezek alapján letartóztatottak s kimerítő tényleírás és számos bűnjellel együtt a sárbogárdi kir. járásbiróságnak átadottak.

Ezen eredmény után *Bogdán* örsvezető a fenforgó, nagyszabású bűnügy érdekében a nyomozást fáradhatlan kitartással folytatván, újabb meglepő felfedezéseket tett, a mennyiben Szájbélynek még egy ti-

tokban lappangó büntársát Pénzes József székesfehérvári kőmives személyében felfedezte és bűnös összeköttetéseit megállapította. Ez által *Bogdán* örsvezető nem csak a vizsgálóbíróság elismerését érdemelte ki, hanem lehetővé tette a bünfenyítő bíróságnak azt, hogy eme fontos bűnügyet minden nehézség nélkül lebonyolíthassa és Szájbély bűnös üzelveit a törvényszerű bizonyítékok egész halmazával megvilágíthassa, mely bizonyítékok mindegyikét ép ezen derék altiszt fáradhatlan ügybuzgalma szolgáltatta a bíróság kezébe.

Hogy ezen fényes eredmény eléretett és a bűnösök teljes bűnbizonyítékok mellett leálcázhatók voltak, — ezért úgy *Bogdán* örsvezetőt, mint a hosszas nyomozásban részt vett legénységet teljes elismerés illeti meg. És hogy mily jótékony hatással volt és lesz ezen eset a birtokos osztály anyagi érdekeire, de egyszersmind mily elrettentő példa leend azokra is, kik a vagyonbiztonságot veszélyeztetik: azt körülményesen bebizonyítani — úgy hiszszük — felesleges.

Mindezeknél fogva *Bogdán* József örsvezetőt, kinek a leirt nagyszabású és igen kényes bűnesetnek kiváló tapintattal és körültekintő óvatossággal eszközölt kiderítésében oroszánrésze volt, a m. kir. honvédelmi miniszterium dicsérő okirattal tüntette ki és a m. kir. belügyminiszterium öt 40 frtnyi jutalomdíjban részesítette, míg Gombócz János s Erdélyi Béla kálózi, valamint Vallis Antal s Krausz Sámuel sárbogárdi örsbeli csendőröket, kik ezen szép eredmény elérésénél nevezett örsvezetőnek rendkívüli éberséggel s fáradhatlan buzgósággal és kitartással segédkeztek, a m. kir. VI. sz. csendőrkerületi parancsnokság dicsérő okiratokkal jutalmazta meg.

*

8. *Kovács* János örmester a m. kir. IV. sz. csendőrkerület állományában.

Molnár Mátyás tardi lakos házába még 1887. évi február hó 23-án este 8—9 óra között 5 álarcozott rabló tört be és a házbelieket bántalmazván, tőlük

életveszélyes fenyegetések között mintegy 1200 frtnyi készpénzt rabolt el.

A mezőkövesdi csendőrörs a rablás után nyomozva, alaposnak látszó gyanu alapján többeket letartóztatott ugyan, de azok a bíróság által valamennyien szabadon lettek bocsátva; ennél fogva ezen rablás hosszú ideig a kiderítetlen közbiztonsági zavarok között szerepelt.

Az ezen eset folytán a vidéken keletkezett izgatottságot növelte még, hogy ugyancsak 1887. évi június hó 21—22. közötti éjjel 4 álarczos rabló Szikszai István ároktői lakos házának ajtaját befeszítvén a házba hatolt, Szikszait és nejét összekötözve ütlegelte és 62 frtot, különböző ágyneműt s fehérneműt elrabolt; — továbbá, hogy ugyanazon év augusztus hó 1-én éjjel ismét 3 álarczos egyén Kovács Lászlóné nemesbikki lakostól életveszélyes fenyegetések között 46 frtnyi készpénzt és mintegy 200 frt értékű ágys- s ruhaneműt rabolt el; s hogy végül 1888. évi január hó 13-án este Pásztor Lajos geleji lakos házába 6 ismeretlen rabló hatolt be, a házigazdát, nejét s az ép ott levő Szabó József ároktői ref. lelkészt összekötözvén 311 frt készpénzt, egy forgópisztolyt, egy ezüst órát s nagyobb mennyiségű sertéshúst és zsirt rabolt el.

A mezőkövesdi őrsparancsnokságot 1887. évi május hó 17-én átvevő Kovács János őrmester egész csendben és óvatosan, de kiváló buzgalommal és ügyes körültekintéssel fogott hozzá a tettesek kiderítéséhez s nagyon helyesen azon feltevésből indult ki, hogy az egymáshoz oly közel fekvő helyeken és oly rövid időközökben elkövetett vakmerő rablásokat egy s ugyanazon banda követte el. Hosszas puhatólás után egészen elejtvén az 1887. évi február hó 27-én Tardon elkövetett rablásért az előbbi őrsparancsnok által letartóztatott, de a bíróság által csakhamar szabad lábra bocsátott mezőkövesdi lakosok ellen táplált gyanuját, egy Pásztor István nevű keresztespüspöki lakos járását s kelését kezdette figye-

lemmel kíséni, különös figyelemre méltatva azt, hogy kikkel szokott ezen különben is rovott előéletű egyén inkább érintkezni.

Midőn pedig *Kovács* őrmester ezen irányban elegendő adatok birtokában volt, — különösen a Pásztor Istvánnal leggyakrabban érintkező egyének lakásaira és összejöveteleire nézve; — majdnem bizonyossá vált előtte, hogy az összes rablások és még számos más gonosztettek elkövetésében a főrészes csak az általa gyanuba vett Pásztor István lehet s hogy ennek czinkostársai mások nem lehetnek mint azok, kikkel — a huzamos időn át eszközölt megfigyelés szerint — majdnem kizárólag érintkezni szokott. Sőt a nyomozás tényleges megindítása előtt az őrmester már azt is kipuhatólta, hogy a tardi rablásból eredt pénzt a tettesek Pásztor Mihály keresztespüspöki lakos istállójában osztották szét és hogy ezen Pásztor Mihály a rabláshoz mint szekeres volt felfogadva.

Kovács őrmester Reiner Bernát csendőrrel 1888. évi december hó 1-én Mező-Keresztesen ugyanezen ügyben adatokat gyűjtve, Földes Samu őrmester és Kántor Balázs csendőrből álló mezőcsáthi örsbeli járőrrel találkozott s miután az általa gyűjtött adatok értékesítésére az időt már elérkezettnek vélte és mivel előrelátható volt, hogy mennyire kiterjedt lesz a rablók nyomozása, *Kovács* őrmester ezen járőrt a csatlakozásra szólította fel, azután pedig a nyomozás során letartóztatandó gyanúsítottak elkülönített őrzésének szükségére való tekintettel, Mező-Keresztes község előljárósága útján e célra alkalmas helyiségeket biztosított.

Az ekép egyesült járőr most legelőször Pásztor Istvánt és Pásztor Mihályt tartóztatta le. S midőn Pásztor István látta, hogy Pásztor Mihály is le van tartóztatva és ennél fogva érezte hogy a csendőrség a helyes nyomot immár megtalálta, valamint hogy az elébe tartott bizonyítékok súlya alól nem menekülhet, — csakhamar beismerte a tardi rablás elkövetését, bűnrészesekül pedig csakugyan a *Kovács*

örmester által figyelemmel kísért és gyanuba vett Molnár Imre keresztes-püspöki, Molnár György mezőcsáthi, Réz József heő-szalontai és Leső András heő-csabai lakosokat nevezte meg, kik letartóztatva a tardi rablásban való részességüket szintén beismerték, sőt Molnár Imre azt is előadta, hogy a rablás véghezvitelére Pejhe János tardi lakostól nyertek útbaigazítást, kinek ezért a banda az elrabolt pénzből 50 frtnyi jutalmat adott.

Ezen nyomozás során kiderült és a letartóztatott tettesek által beismertetett az is, hogy az 1887. évi június 21-én éjjel Szikszai István ároktői lakos kárára történt rablást ugyancsak Pásztor István keresztes-püspöki, Bratkó Kis István mező-nyarádi s Molnár György, Csathó János, Kovács János, Molnár Ferencz (ki a többieknek szekere volt) mező-csáthi lakosok követték el és hogy az elrabolt tárgyakon Mező-Csáth város szélén osztozkodtak meg.

A tovább folytatott és *Kovács* örmester által minden nyilvántartott közbiztonsági zavarra kiterjesztett nyomozás során a járőr azt is kiderítette, hogy az 1888. évi január hó 13-án este Pásztor Lajos geleji lakos házában elkövetett rablást szintén Pásztor István, idősb és ifjabb Dudás István keresztes-püspöki, Bratkó Kis István mező-nyarádi, Molnár György és Kovács János mező-csáthi lakosok hajtották végre és pedig oly formán, hogy Molnár György házában Mező-Csáthon gyűltek össze s a teendőket megbeszélve szánkán mentek Gelejre, hol tettük — a mint fennebb leírva lett — sikerült.

Az ezen nyomozás folyamán időközönként letartóztatott tettesek beismerték továbbá azt is, hogy a rablást 1887. évi augusztus hó 1-én Kovács Lászlóné nemes-bikki lakosnő házában ugyancsak Molnár György és Csathó János mező-csáthi, Leső András heő-csabai és Réz József heő-szalontai lakosok követték el.

Az ezen eredmények után még tovább folytatott nyomozás alatt Molnár György fia, Molnár Ferencz, ki mint kocsis a banda minden kirándulásánál részt

vett, — a járőrnek arról is felvilágosítást tudott adni, hogy ugyanezen rablószövetkezet tagjai, nevezetesen: Pásztor István, Bratkó Kis István, Csathó János és Molnár György még 1886. évi április hó 30-án éjjel Lörsei Mihály, Biharmegye nagy-létai lakostól 2000 frtot raboltak el. Az említett időben ugyanis a tettesek közül hárman álarczozva és forgópisztolylyal s késekkel felfegyverkezve Lörsei házába behatoltak, az ablakokat párnákkal betömtek s miután Lörsein és nején súlyos testi sértéseket ejtettek, baltával felfeszítettek egy szekrényt, melynek tartalmát — 2000 frtnyi készpénzt — magukhoz véve eltávoztak. A járőr ez alkalommal még azt is kiderítette, hogy ezen utóbbi rablásnál a bandát Bartha Judit mező-csáthi lakos kalauzolta, ki Lörsei házábanál többször megfordulván, annak vagyonáról és a házi viszonyokról kellő tájékozással birt.

Az itt felsorolt és az egész vidéket általános rettegésben tartó rablásoknak fennebb megnevezett tettesei az egyesült járőr által 155 órán át megszakítás nélkül folytatott nyomozás során valamennyien kézrekerítettettek és — miután az ellenük *Kovács* őrmester által, fáradságos utánjárás folytán, beszerzett bizonyítékok súlya alatt töredelmes beismerésben voltak, — a mező-kövesdi kir. járásbírósnak adattak át, honnan a birói elővizsgálat befejezése után 1889. évi május havában a miskolczi kir. törvényszék fogházába átkísértettek.

Kovács János őrmester buzgalma azonban még ezen, valóban igen szép eredmény elérése után sem nyugodott meg, hanem — mivel a banda tagjainak előzetes figyelemmel kísérése alkalmával azt is megállapította, hogy azok, egyik vagy másik czimborájuknál összejőve, gyakran mulatoztak és disznótort tartottak, — ezért alapos gyanút merített arra nézve, hogy a Kubik Béla földbirtokosnak a mező-keresztesi határban fekvő tanyájáról 1887. évi október hó 12-én éjjel ellopott 4 drb. sertést szintén a már letartóztatott rablóknak kellett eltolvajolniok.

Az erre vonatkozó nyomozást *Kovács* János őrmester, Nagy István csendőrrel, 1889. évi január hó 22-étől 26-áig — kiváló ügyességgel és szakavatottsággal, valamint fáradságot nem ismerő buzgalommal foganatosítva, teljes eredményre jutott. Kiderítette ugyanis, hogy a kérdésben levő 4 drb. sertést a már többször említett *Leső* András, *Réz* József, *Molnár* György és *Bratkó* Kis István lopták el s azokat maguk közt elosztva, időközönkénti összejöveteleik alkalmával — mulatozás közben — elfogyasztották.

Az ezen lopás felderítésére vonatkozó jelentés, a járőr által beszerzett bizonyítékok kapcsán, a mezőkövesdi kir. járásbiróságnak — a fennebb tárgyalt rablásokért ott már fogva levő tettesek bűnügyéhez — újból nem kevésbé terhelő vádanyagot szolgáltatott.

Mindezekből kitünvén, miszerint *Kovács* János őrmester mező-kövesdi őrsparancsnok, ritka szolgálati buzgalma, fáradhatlan tevékenysége s ügyes, észszerű, körültekintő és eredményes működése által teljesen helyreállította nemcsak a saját örskörletében, hanem a szomszédos mező-csáthi és ónodi örskörletekben is egy jól szervezett rablóbanda garázdálkodása folytán nagy mértékben megingatott közbiztonságot, őt a m. kir. honvédelmi miniszterium dicsérő okirattal tüntette ki, míg a neki a tettesek letartóztatásánál sikeresen segédkezett *Földes* Samu őrmester, *Csüri* János őrsvezető, *Reiner* Bernát, *Kántor* Balázs és *Nagy* István csendőrök a m. kir. IV. sz. csendőrkerületi parancsnokság részéről lettek dicsérő okiratokkal ellátva.

*

9. *Szombath* József őrsvezető, czimzetes őrmester, — továbbá

10. *Kekezovich* Gyula és

11. *Reiner* Lipót őrsvezetők, — végre

12. *Grozea* Sándor és

13. *Kurucz* Miklós csendőrök, a m. kir. II. sz. csendőrkerület állományában.